

With the support of the Lifelong Learning Programme of the European Union

**„Identifying Barriers in Promoting the European Standards and Guidelines
for Quality Assurance at Institutional Level“**

IBAR

Agreement number – 2010 – 4663/001 - 001

WP9
Quality and Stakeholders
National study – Latvian version
2012

This project has been funded with support from the European Commission. This publication reflects the views only of the author, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

IBAR PROJEKTS

WP 9

—

Latvijas Nacionālais ziņojums

Kvalitāte un ieinteresētās puses

Pētniecības grupa: Dr. Alberts Prikulis, Dr. Andrejs Rauhvargers, Dr. Agnese Rusakova

Rīga, 2012.gada septembris

IEVADS

Valsts politika par ieinteresēto pušu iesaisti

Augstskolas Latvijā ir autonomas, un valsts nemēģina īpaši regulēt ieinteresēto pušu iesaisti, izņemot studentus.

Augstskolu likumā¹ vairākkārt pieminētas studentu pašpārvaldes tiesības. Satversmes sapulcei (13.pants) studentu pārstāvjiem noteikta atsevišķa kvota, un šīs institūcijas mandāts ir ļoti plašs, ieskaitot Rektora ievēlēšanu un atcelšanu, Senāta un Šķīrējtiesas vēlēšanas, kā arī šo institūciju nolikumu apstiprināšanu; tajā arī teikts, ka augstskolu Satversmē Satversmes sapulcei var noteikt papildu funkcijas vai tiesības; tātad nomināli neviena nozīmīga izmaiņa augstskolā nevar notikt, nerēķinoties ar studentu viedokli. Reālajā dzīvē var izrādīties mazliet citādāk, tāpēc ka vairums lēmumu tiek pieņemts ar vairākuma balsīm; tikai tais jautājumos, kas tieši skar studentus, studentiem ir tiesības uzlikt veto, un pēc tam tiek veidota samierināšanās komisija uz paritātes principiem, un tā ar 2/3 balsu vairākumu pieņem gala lēmumu.

Senātā (15.pants) jābūt vismaz 20% studentu pārstāvju.

Likums nesatur norādījumus par darba devējiem vai absolventiem. Tie parasti ir pārstāvēti Padomnieku Konventos (16.pants), kuru funkcijas likumā nav skaidri noteiktas; tos ievēl un to nolikumus detalizēti nosaka Senāts. Šīm institūcijām ir padomdevēja tiesības, un reāli tos aicina sniegt ieteikumus tikai attiecībā uz vispārējās stratēģijas jautājumiem.

Likumā norādītas arī dažas ieinteresēto pušu organizācijas, konkrēti Latvijas Studentu apvienība (pants 64-²) un Augstākās izglītības padome (panti 65-74); pēdējai ir konkrēts mandāts attiecībā uz augstskolu akreditāciju.

Nākošais nozīmīgais valsts līmeņa dokuments ir Akreditācijas noteikumi² kuros tagad uzsvars tiek pārliekts no studiju programmu akreditācijas uz studiju virzieniem (kas ietver visas studiju programmas attiecīgajā jomā katrā augstskola). Tie nesatur konkrētus norādījumus par ieinteresēto pušu pārstāvniecību augstskolas vadības struktūrās, tomēr kopā ar pielikumiem tie paredz ieinteresēto pušu iesaisti akreditācijas procesā, piem., tajos ir jautājumi par regulāru informācijas ievākšanu no ieinteresētajām pusēm pašnovērtējuma ziņojumam; ieinteresēto pušu pārstāvjus (studentus, absolventus, darba devējus) arī tiešā veidā iztaujā par studiju programmu kavalitāti ārējie eksperti, kas veic izvērtēšanu. Tas liek augstskolām izveidot specifiskus mehānismus ieinteresēto pušu iesaistīšanai kvalitātes vadībā.

Nākošais svarīgais dokuments ir Augstskolas Satversme. Lai gan to sagatavo pati augstskola, to izskata IZM un apstiprina valdība, lai būtu kaut kāda vienota pieeja tekstam, un tas uzskatāms par valsts līmeņa dokumentu (kas saistošs attiecīgajai augstskolai); tajā starp citiem norādījumiem ir arī noteikta ieinteresēto pušu pārstāvniecība augstskolas un fakultātes līmeņa lēmēj institūcijās.

¹ Augstskolu likums

² Ministru kabineta noteikumi Nr.668 Rīgā 2012.gada 25.septembrī (prot. Nr. 53 45.§) Augstskolu, koledžu un studiju virzienu akreditācijas noteikumi

Pētījuma metodika

Mēs izpētījām dokumentāciju par ieinteresētajām pusēm un arī vispārējo dokumentāciju par kvalitāti augstskolu interneta vietnēs. Papildu informāciju ieguvām no jaunāko pašnovērtējuma ziņojumu attiecīgajām nodaļām. Visās 4 pētāmajās augstskolās notika arī vizītes uz vietas, lai iztaujātu mērķa grupas atbilstoši WP9 vadošā partnera norādījumiem (tas aptvēra galvenokārt augstākā un vidējā līmeņa vadību, kā arī kvalitātes speciālistus). Kopumā tika iztaujātas 9 personas no centrālās vadības un 14 personas no vidējā līmeņa vadības.

Tā kā pastāv zināma pārklāšanās ar citām darbu paketēm, mēs iekļāvām arī attiecīgo informāciju no WP5, WP6, WP7 un WP8.

ATBILDES UZ PĒTĪJUMA JAUTĀJUMIEM

1) Kāda ir nominālā un reālā ieinteresēto pušu pārstāvniecība institūcijas padomdevējās struktūrās? Vai ir novērojamas izmaiņas, ja jā, tad kāpēc?

Dažādu ieinteresēto pušu pārstāvniecība iestādes līmeņa lēmēj institūcijās nav viendabīga, izņemot studentus. Atbilstoši valsts likumiem studenti ir pārstāvēti Satversmes sapulcē, Senātā, Akadēmiskajā šķīrējtiesā. Studenti ir pārstāvēti arī fakultāšu domēs. Studentiem attiecīgajās lēmēj institūcijās ir pilnas tiesības. Tā, piemēram, viņi Senātā piedalās Rektora vēlēšanās un fakultāšu domēs docētāju vēlēšanās (ja tādas tiesības ir dotas Domēm). Visās augstskolās darba devēji ir pārstāvēti Padomnieku Konventā un fakultāšu līmeņa eksaminācijas komisijās. Padomnieku Konvents parasti iekļauj arī teritoriālās administrācijas un plašākas sabiedrības pārstāvjus. Atkarībā no augstskolas lieluma un profila ir dažādība ieinteresēto pušu pārstāvniecībā. Darba devēju klātbūtne izskatās nozīmīgāka augstskolās ar vairāk praktisku ievirzi, kā Biznesa augstskolā "Turība" (BAT) un Latvijas Jūras akadēmija (LATJA), mazāk nozīmīga Latvijas Universitātē (LU). Pašvaldības ir vairāk iesaistītas Reģionālajās augstskolās, kā Rēzeknes Augstkolā (RA) un to augstskolu reģionālajās filiālēs, kuru rezidence ir Rīgā. Mazākas un šaurāka profila augstskolas vispār ir ciešākā kontaktā ar darba devējiem, lai arī ir labi sadarbības piemēri ar darba devējiem lielu augstskolu fakultāšu līmenī. Netika novērotas nozīmīgas atšķirības starp likumā noteiktajām funkcijām un īstenību.

2) Kā valsts likumdošana regulē ieinteresēto pušu iekļaušanu vai neiekļaušanu lēmumu pieņemšanā iesaistītās / padomdevējās struktūrās, kurām ir teikšana par ar kvalitāti saistītiem jautājumiem? Kādas ir bijušas izmaiņas pēdējo piecu gadu laikā? Ja izmaiņas ir notikušas, tad attiecībā uz kurām ieinteresētajām pusēm, kurām organizācijām, kādas ir skaitļu/proporciju izmaiņas?

Likums nosaka studentu iekļaušanu visu līmeņu lēmēj institūcijās, ieskaitot tās, kas nodarbojas ar kvalitātes jautājumiem. Attiecībā uz darba devējiem Likums neko īpaši neuzdod. Tas paredz, ka izstrādājot, izpildot un pārskatot programmas, jāņem vērā darba devēju viedokli, bet atstāj augstskolas pašas ziņā kādā tieši veidā tas notiks. Akreditācijas noteikumi netieši norāda, ka dažādas ieinteresētās puses – studenti, darba devēji, absolventi – iesaistās akadēmiskā procesa kvalitātes vērtēšanā. Parasti to saprot tā, ka viņus regulāri aptaujā, lai viņu viedokli ņemtu vērā ikgadēji pārskatot kursus un gatavojot pašnovērtējuma ziņojumus par studiju programmām.

Saskaņā ar valsts prasībām LU studenti sastāda 25% no 300 Satversmes sapulces locekļiem, 20% no 50 Senāta locekļiem, 2 ir studenti no 7 Akadēmiskās ētikas komisijas locekļiem, 1 students no 6 Akadēmiskās šķīrējtiesas locekļiem, 20% studentu ir fakultāšu domēs (2-4 no 10-20 locekļiem). Tādējādi studentiem ir teikšana plašā jautājumu spektrā, ieskaitot studiju programmu apstiprināšanu,

mācību personāla un arī Rektora vēlēšanas. Līdzīga procentuālā pārstāvniecība ir arī citās izpētītajās augstskolās, ar to atšķirību, ka BAT fakultāšu domēs ir arī 50% darba devēju pārstāvju (5-10 no 10-20 locekļiem). Tā kā domes tieši nodarbojas ar akadēmiskajiem jautājumiem, darba devējiem ir regulāra ietekme uz visām akadēmiskā procesa izmaiņām, izņemot to, ka šai gadījumā domē nenotiek mācību personāla ievēlēšana (to dara Senāts).

Valsts likumdošanā nav pieminēti absolventu pārstāvji, tomēr augstskolas ar tiem uztur kontaktus fakultāšu līmenī akreditācijas procesa vajadzībām, un dažās fakultātēs ir izveidotas absolventu datubāzes viedokļu aptauju nolūkā.

Valsts reglamentējošie dokumenti neliek augstskolu lēmēj institūcijās iekļaut valsts pārvaldes iestāžu pārstāvjus. Taču noteiktos gadījumos Augstākās izglītības padomes vai IZM pārstāvji tiek uzaicināti piedalīties kā novērotāji vai padomdevēji, piem. studiju programmu izvērtēšanā BAT; pašvaldības pārstāvji līdzīgā veidā piedalās RA, bet LATJA visos svarīgākajos jautājumos cieši uzrauga Latvijas Jūras administrācija (tas gan būtu attiecināms uz profesiju nevis uz valsts pārvaldi).

3) Kādi valsts līmeņa noteikumi regulē ieinteresēto pušu pārstāvniecību tādās valsts institūcijās kā kvalitātes novērtēšanas aģentūra, darba tirgus organizācijas, valsts plānošanas organizācijas attiecībā uz darba tirgu, profesionālās asociācijas, kas konsultē augstākās izglītības padomi vai ministriju? Kuras ieinteresētās puses, kādas institūcijas, kādas proporcijas kopējā locekļu skaitā? Kā šos noteikumus piemēro?

Augstākās izglītības kvalitātes novērtēšanas centrs (AIKNC) ir nodibinājums, kas tika izveidots augstskolu akreditācijas procesa organizēšanas nolūkiem. Tā valdē ietilpst augstskolu pārstāvji. Centrs šo funkciju kā deleģējumu saņēma no IZM, un tā neietvēra lēmumu pieņemšanu par akreditāciju vai tās atteikumu. Augstākās izglītības padomi apstiprina Saeima, un tā ietver augstskolu, IZM un sociālo partneru pārstāvjus. Tā ir iesaistīta lēmumu pieņemšanā par programmu akreditāciju. IZM konsultējas ar sociālajiem partneriem, kad tiek veidoti vai pārskatīti tiesiskie akti, kas skar augstākās izglītības kvalitātes jautājumus, piemēram, akreditācijas noteikumus. Sociālo partneru sarakstā ir Brīvo arodbiedrību savienība, Tirdzniecības un Rūpniecības kamera, Darba devēju konfederācija. Šo organizāciju darbību nekontrolē valsts, un vienīgais veids, kā tos var iesaistīt, ir caur akreditācijas noteikumiem, piemēram, caur ekspertu izvēles vai nominēšanas kārtību vai caur noteikumiem, kas nosaka, kad tos pārstāv vadītājs *ex officio* un kad tie var paši nominēt pārstāvjus.

Jāatzīmē, ka akreditācijas noteikumi nupat ir mainīti un pašreizējā redakcijā AIKNC vairs nav minēts kā pilnvarotā institūcija akreditācijas procesa organizēšanai; paredzēts, ka IZM varēs izvēlēties, kam šo funkciju deleģēt un šim nolūkam organizēs starptautisku konkursu.

4) Vai iestādei pašai ir noteikumi par ieinteresēto pušu iekļaušanu lēmumu pieņemšanā iesaistītās / padomdevējās struktūrās, kurām ir teikšana par ar kvalitāti saistītiem jautājumiem? Kuras ieinteresētās puses kurās institūcijās un kādā skaitā vai kādās attiecībās. Kā šos noteikumus piemēro?

Augstskolas Satversme pilnīgi aptver visus jautājumus, kas attiecas uz lēmēj institūcijām un procedūrām, un tā atspoguļo visas valsts prasības. Tālāk tās ir detalizētas katras šādas struktūras nolikumā, un šeit ir iespējamas variācijas atkarībā no iestādes lieluma un profila.

Saskaņā ar LU Nolikumu Profesoru padomēs jābūt vismaz 5 attiecīgās nozares profesoriem un 1/3 locekļu jābūt ārpus LU – viņi ir vai nu no pētniecības institūcijām vai citām augstskolām Latvijā vai ārzemēs. Ja attiecīgā fakultāte ir maza un tajā nav vismaz 5 profesoru, padomi veido 2 vai vairākas augstskolas kopā un to apstiprina katrā Senātā.

Saskaņā ar LU Studiju programmu padomes nolikumu programmu padomē pārstāvētas ir gan iekšējās, gan ārējās ieinteresētās puses – studiju programmu direktori; studējošo pārstāvji – ne mazāk kā 20 % no Programmu padomes sastāva, darba devēju pārstāvji, kā arī citi kvalificēti speciālisti. Studējošo kandidatūras izvirza studējošo pašpārvalde.

LU Studiju padomes (LU SP) nolikums prasa starp iesaistītajām ārējām ieinteresētajām pusēm Latvijas Darba devēju konfederācijas pārstāvi un nosaka, ka Padomes sastāvā var ietilpt vadošie Latvijas izglītības, zinātnes un kultūras darbinieki.

Promocijas padomes parasti veido fakultātēs, bet tajās, atbilstoši nolikumiem, jāiekļauj profesorus vai asociētos profesorus no citām augstskolām vai pētniecības iestādēm Latvijā vai ārzemēs.

LU rezidentūras nolikums nosaka, ka Institūta rezidentūras padomi veido Institūta direktors, divi rezidentūras programmas direktori, rezidentūras daļas vadītājs, P.Stradiņa klīniskās universitātes slimnīcas izglītības un zinātnes direktors, ģimenes ārstu akadēmiskās skolas vadītājs.

LU Kvalitātes konsultatīvās komisijas nolikumu prasa komisijas sarakstā iekļaut, citu starpā studentu, darba devēju, sociālo partneru pārstāvjus, izglītības kvalitātes ekspertus. Šajā komisijā novērtē gan jaunās studiju programmas, gan studiju programmas, kurām jāiziet re-akreditāciju - pēc tam, kad fakultātes dome ir devusi savu piekrišanu un pirms programmas apstiprinās Senāts. Studiju programmu, kuras ir pieteiktas ārējai akreditācijai, izvērtēšanai tiek piesaistīti 1-2 ārēji eksperti (personas, kas nav saistītas ar Latvijas Universitāti). Šīs personas tiek izvēlētas kā līderi savā pētījumu jomā un paliek anonīmas.

Atbilstoši nolikumam par noslēguma pārbaudījumiem LU noslēguma darbus studenti izstrādā LU vai vai pētniecības vai citās organizācijās. Ja darbu veic ārpus LU, tiek norīkots LU docētājs kā otrs vadītājs; ja LU, var pieaicināt konsultantu no ārpusē. Eksaminācijas komisijas sastāvā var iekļaut ar studiju programmas izpildi nesaistītus ekspertus. Profesionālo studiju noslēguma pārbaudījumu komisijas priekšsēdētājs un vismaz puse no komisijas sastāva ir nozares profesionālo organizāciju vai darba devēju pārstāvji. Maģistra profesionālo studiju programmās noslēguma pārbaudījumu komisijās vismaz pusei no locekļiem jābūt doktora zinātniskajam grādam.

Līdzīgi pieeja ir citās augstskolās, ar dažām atšķirībām, kas saistītas ar iekšējām tradīcijām.

RA gala pārbaudījuma komisijā ir 5-7 locekļi, no kuriem vismaz puse ir darba devēju vai profesionālo organizāciju pārstāvji (arī priekšsēdētājs). Studiju programmu padomes nolikums nosaka darba devēju un augsti kvalificētu speciālistu kā ekspertu iesaisti. Ir iekšējā kārtība par studentu, darba devēju un absolventu iesaisti studiju programmas pašnovērtējuma ziņojuma sagatavošanā. Ir arī noteiktas prasības personāla kvalifikācijai, un tajās norādīts, ka jābūt iepriekšējai praktiskai pieredzei nozarē, lai varētu vadīt nodarbības profilējošās disciplīnās praktiski orientētajās studiju programmās.

BAT ir noteikums, ka fakultāšu domēs jābūt vismaz 50% darba devēju pārstāvju (sk. augstāk).

LATJA šai ziņā balstās uz valsts līmeņa reglamentāciju. Ārējās ieinteresētās puses ir pārstāvētas Padomnieku konventā, un studentu pārstāvji ir visās lēmēj institūcijās. Darba devēji piedalās eksaminācijas komisijās; studentiem ir obligāta prakse domātajās darba devēju organizācijās. Tas viss ir aprakstīts augstskolas satversmē, un veids kā ieinteresētās puses tiek iesaistītas kvalitātes jautājumos un ar kādu nolūku tas tiek darīts, ir aprakstīts Kvalitātes vadības sistēmā, kura augstskolā tiek lietota jau ilgāku laiku.

5) Vai dažādās iestādes struktūrvienībās (piem. fakultātēs) vai programmās pastāv (papildus paredzētajam apjomam) ieinteresēto pušu pārstāvība lēmumu pieņemšanā vai padomdevējas struktūras, kurām ir teikšana par ar kvalitāti saistītiem jautājumiem? Ja jā, tad kuras ieinteresētās puses, kādas struktūras, kādi skaitļi / proporcijas kopējā dalībā?

Fakultāšu domēs studenti tiek iekļauti saskaņā ar likumu. Tādi darba devēji kā pētniecības organizācijas ir pārstāvēti promocijas padomēs. Eksaminācijas komisijās, kā, piemēram, bakalaura un maģistra darbu novērtēšanā daļai studentu darba devējus iekļauj kā darba vadītājus vai kā recenzentus. Bez tam fakultātes cieši sadarbojas ar savu absolventu galvenajiem darba devējiem un arī pašiem absolventiem (bieži vien tie sakrīt).

LU ir virkne īpašu struktūrvienību dažās studiju nozarēs. Eiropas Studiju centra nolikums definē konsultatīvo padomi, kura sastāv no NVO un valsts iestāžu pārstāvjiem. Jūdaisma studiju centra padome bez LU akadēmiskā personāla ietver citu izglītības un pētniecības iestāžu pārstāvjus. Ģeodēzijas un Ģeoinformātikas centra zinātniskā padome ietver 2/3 pētnieku gan no LU, gan citām pētniecības institūcijām, kā arī emeritētos profesorus. Biotehnoloģijas zinātnes parka projekta uzraudzības Padome izveidota par atbalstu Parka attīstības koncepcijas īstenošanas uzsākšanai. Padome sastāv no 9 locekļiem: LU zinātņu prorektors, LU direktors, LU Bioloģijas fakultātes dekāns, APD direktors, LU Inovāciju centra vadītājs, LU Mikrobioloģijas un biotehnoloģijas institūta pārstāvis; LU Nekustamo īpašumu aģentūra pārstāvis, Rīgas pašvaldības pārstāvis, Latvijas Biotehnoloģijas asociācijas pārstāvis. Divu LU Medicīnisko koledžu padomēs ir 3 studentu un 2 darba devēju pārstāvji no 11 locekļiem.

Citās pētītajās augstskolās ieinteresēto pušu iekļaušana noteikta centralizēti ar augstskolas līmeņa nolikumiem.

6) Kādā apmērā ieinteresēto pušu viedoklis (un kuru ieinteresēto pušu) tiek ņemts vērā un kāpēc, īpaši attiecībā uz:

a. absolventu profiliem, studiju rezultātiem

b. prasībām eksāmenos, studiju programmas caurskatīšanu

c. vieglo un uzņēmējdarbības prasmju apgūšanu

d. iekšējās kvalitātes nodrošināšanas procesiem

Ieinteresētās puses ir iesaistītas studiju rezultātu izvērtēšanas un pārskatīšanas procesos pildāmajās programmās. Pārbaudījumu prasības parasti tiek balstītas uz studiju programmu un attiecīgo kursu noteiktajiem studiju rezultātiem.

LU fakultātēm ir zināma autonomijas pakāpe, tāpēc kvalitātes politikas īstenošana tajās var būt atšķirīga. Dažām ir stiprāks fokuss uz studentu aptaujam; dažas vairāk koncentrējas uz ekspertu viedokļiem. Pamatlīmenī par kvalitāti, saskaņā ar Akadēmiskās ētikas kodeksu, atbildīgi ir docētāji un studenti. Studenti ir iesaistīti studiju programmu pašnovērtējumā vairākos līmeņos. Ir studentu aptaujas, ko organizē paši studenti un ir tādas, ko apkopo Akadēmiskais departaments. Darba devējus un absolventus aptaujā facultāšu vadība.

RA aktīvi sadarbojas ar reģiona vadību, lai veidotu beidzēju profilus. Šīs attiecības ir abpusēji izdevīgas un ir vērstas uz reģiona izaugsmi. Kā rezultāts ir jaunu kursu un programmu izstrāde, un pašvaldības pārstāvji ir tie, kas raksta atsauksmes studiju programmu licenzēšanas un akreditācijas nolūkiem. Šajā sadarbībā viens no patlaban svarīgajiem jautājumiem ir reģionam nepieciešamo caurviju studiju

rezultātu noteikšana, un RA ir uzņēmusies vadošo lomu, lai radītu attiecīgās kompetences Latgales reģionam.

LATJA tās specifiskā profila dēļ galvenie punkti, kuros kritiski svarīgs ir ieinteresēto pušu viedoklis ir – beidzēju profili un studiju rezultāti, pārbaudījumu prasības, studiju programmu pārskatīšana un iekšējās kvalitātes nodrošināšanas procesi. Tā kā šo virzienu stingri reglamentē starptautiskā mērogā, ir ļoti problemātiski ieviest nesaskaņotas izmaiņas, kas varētu ietekmēt studiju rezultātus un beidzēju profilus. Tāpēc tādus studiju rezultātus, kas ir pasludināti par svarīgiem Eiropas kopīgajā augstākās izglītības telpā, piemēram, uzņēmējdarbības prasmes, LATJA var ieviest tikai kā papildinājumu, lai palielinātu absolventu konkurētspēju pasaules mērogā. Dažreiz tas noved pie mērķu sadursmēm, tāpēc, ka daļa no ieinteresētajam pusēm tiecas beidzējus uzlūkot kā šauri specializētus profesionāļus, kuri precīzi iekļaujas kuģu komandā, bet Akadēmija cenšas sevi pozicionēt Eiropas telpā un orientēt beidzējus tā, lai viņi spētu aptvert vispārējās kopsakarības un eventuāli arī ietekmēt globālos procesus.

BAT kaut kāds svars piemīt īpašnieka viedoklim; izmaiņām ar budžeta ietekmi tiek prasīts detalizēts pamatojums. Ļoti liels svars ir arī darba devēju viedoklim. Zīmīgi, ka liela daļa studentu, arī tie, kas iesaistīti lēmējstruktūrās arī ir nodarbinātie vai pat uzņēmēji.

7) Vai ieinteresēto pušu viedokļi var ietekmēt standarta bakalaura programmu un

prasības tajā, par instrumentu izmantojot:

a. Nodarbinātības prasības personālam (ja un kuras ieinteresētās puses var lemt par darbā pieņemšanas un paaugstināšanas kritērijiem)

b. Praksi (vai neoficiālie kontakti ar uzņēmumiem ar studentu palīdzību tiek lietoti studiju programmas caurskatīšanai)

c. Speciālās profesionālās pilnveides kursus – vai ar darbu saistīti tālākizglītības un apmācības kursi atšķiras no standarta studiju programmu kursiem (vai atziņas no šādiem kursiem tiek izmantotas, lai uzlabotu "standarta studiju programmas", un prasības tajās)

d. Kontaktus ar uzņēmumiem un citām organizācijām (piemēram, sabiedriskie pētniecības institūti) (vai R & D projekti ar ārējām pētniecības organizācijām un uzņēmumiem ietekmē "standarta studiju programmu"?, vai uzņēmējdarbības / rūpniecības nozares speciālisti kopīgi uzrauga maģistru un doktoru diplomdarbus? Vai tie ir ārējie eksaminētāji?)

e. Ārējo profesionālo organizāciju prasības

Dažas augstskolas ir izstrādājušas specifiskas prasības akadēmiskajam personālam sadarbībā ar absolventu darba devējiem. Ja studentiem ir obligātā prakse, informāciju no šādām praksēm analizē ar mērķi veikt izmaiņas attiecīgajosursos. Mācību spēkiem ir kaut kāda sadarbība ar darba devējiem gan kopīgu projektu veidā, gan pētniecībā vai profesionālajā pilnveidē. Parasti šādas sadarbības rezultāti pa tiešo nonāk kursu saturā vai programmas izmaiņās.

LU profesorus un asociētos profesorus ievēlē Profesoru padome. Tā kā padomes locekļi ir arī no citām organizācijām, izvēle nav balstīta tikai un vienīgi uz iekšējiem akadēmiskajiem viedokļiem; kandidātus pirms vēlēšanām izvērtē arī neatkarīgi eksperti.

Studentu prakses organizē caur oficiāliem un neoficiāliem kontaktiem (arī pašiem studentiem tiek dota iespēja atrast piemērotu organizāciju); visos gadījumos kontakti ar šīm organizācijām pēc tam tiek

izmantoti atgriezeniskajai saitei par beidzēju profiliem un studiju rezultātiem, lai studijas pieskaņotu darba tirgus vajadzībām.

Nolikums par akadēmisko personālu prasa, lai docētājiem regulāri būtu profesionālās pilnveides periodi vai lai viņi apmeklētu profesionālās pilnveides kursus. Šādu kursu rezultāti tieši tiek iestrādāti mācību procesā.

Reglamentētajām profesijām (piem., LU tādām gatavojas Medicīnas fakultātē) ir stipra atgriezeniskā saite no nozares profesionālajām organizācijām. Šī saite veidojas galvenokārt caur 2 kanāliem. 1) akadēmiskais personāls ir [individuāli] iesaistīts profesionālajās organizācijās attiecīgajā nozarē vai sektorā (piem., ārsti, medmāsas); 2) ir obligātā prakse vai rezidentūra, un tās laikā paši studenti un viņu vadītāji iesaistās profesionālo organizāciju darbībā. Atgriezeniskā saite īstenojas gan neformāli caur informāciju ko savāc individuāli docētāji, gan oficiāli caur viedokļu aptauju, ko organizē iestāde pašnovērtējuma ziņojuma kontekstā (šai gadījumā atšķirībā no citām aptaujām būtiski paaugstinās atsaučības līmenis un sniegto atbilžu ticamība).

Arī RA izmanto kontaktus ar darba devējiem prakšu laikā; atgriezenisko saiti lieto, lai kursus un metodes pieskaņotu darba tirgus vajadzībām. To labi ilustrē kontakti ar skolām, kurās topošie skolotāji iziet pedagoģisko praksi. Izcils piemērs ir Rēzeknes 1. vidusskolas direktora iesaistīšanās skolotāju sagatavošanas programmas pilnveidē, darba vietu piedāvājumā beidzējiem un prakses vietu nodrošināšanā studentiem no skolotāju sagatavošanas programmas. Tas nodrošina studiju programmai patiesu ilgtspēju un kalpo studentiem kā pastāvīgs atbalsts lai iegūtu noteiktas caurviju prasmes, piemēram, spēju pielāgoties izmaiņām. RA ir arī labs piemērs proaktīvai sadarbībai ar uzņēmumiem, jo RA jau vairākus gadus ir reģionālās uzņēmēju biedrības biedrs, kā rezultātā tai ir labākas iespējas studentu praksēm un nodrošināšanai ar darbavietām, kā arī labāka atgriezeniskā saite ar uzņēmumiem, kad jāizvērtē programmas un beidzēju prasmes. Šī līdzdalība ir pilnībā institucionalizēta, un lai arī visbiežāk oficiālajās sanāsmēs piedalās Rektors, atkarībā no dienaskārtības daļību ņem konkrēti citi pārstāvji (piem., diskusijās par praksēm piedalās dekāni, bet plašākai publikai domātos informācijas pasākumos, piem., kopīgās izstādēs, piedalās sabiedrisko attiecību nodaļa, utt.).

LATJA atzīmē ļoti aktīvu un auglīgu studentu daļību studentu aptaujās, studiju programmu izveidē un caurskatīšanā, dažādu priekšlikumu iesniegšanā attiecībā uz konkrētiem kursiem vai apmācības metodēm. Tādējādi studentu viedokļi un viņu galadarbu un prakšu rezultāti tiek ņemti vērā, lai uzlabotu apmācības procesu un studiju atbalsta piedāvājumu (CD, grāmatas, u.c.). Studentu viedokļi par konkrētiem kursiem vai docētājiem, kas apkopoti ilgākā laika posmā, palīdz vadībai sekot līdzi tam, kā attiecīgie docētāji veic izmaiņas un kādi tam ir rezultāti.

Kontakti ar darba devējiem palīdz nodibināt un uzturēt profesionālās pilnveides iespējas docētājiem disciplīnās, kas tieši velītas kuģniecībai.

Par praksēm tiek slēgti trīspusējie līgumi starp LATJA, kuģniecības kompāniju un apmācāmo. Šai līgumā, cita starpā, iekļauta prasība pēc atgriezeniskās informācijas par studentiem un pēc priekšlikumiem prakses un studiju programmas uzlabošanai LATJA ir vienošanās ar vairākām šādām kompānijām, un un tāpēc tai ir stabils pamats studiju kvalitātes pastāvīgai uzlabošanai, tās arī kalpo kā uzticams informācijas avots par nozares darba tirgu.

Daļlaika studenti praksi parasti iziet savā darbavietā, bet viņiem jāsaņem prakses uzdevuma apraksts un jāiesniedz prakses atskaite pirms gala pārbaudījumiem.

Sadarbība ar iespējamajiem darba devējiem tiek praktizēta vairākos virzienos – studiju programmu izveide un sākotnējā izvērtēšana, aptaujas anketu aizpildīšana, augstas klases profesionāļu pieņemšana darbā apmācības procesa īstenošanai, noslēguma darba vieta un saturs, darbu un prakšu vadītāji.

Sadarbība ar Latvijas Jūras administrācijas kuģniecības reģistru saskaņā ar likumu ietver tā iesaisti studiju programmu uzraudzīšanā.

BAT studentu līdzdalība studiju procesa kvalitātes uzlabošanā notiek individuāli (ir speciāls nolikums par individuālo priekšlikumu iesniegšanu un izskatīšanu), caur piedalīšanos aptaujās, caur studiju programmu pilnveidi, caur darbošanos lēmējstruktūrās. Studentu viedokļi vienmēr tiek apspriesti, bet tos ne vienmēr ņem vērā, jo tiem jābūt ļoti labi izstrādātiem un pamatotiem, it īpaši, ja tie prasa papildu izmaksas.

BAT sadarbojas ar vairākām pašvaldībām Rīgā un reģionos (caur reģionālajām filiālēm). Iesaiste kopīgos projektos motivē studentus izprast procesus reģionos un paplašina viņu pieredzi.

Nozares profesionāļi tiek iesaistīti studiju programmu īstenošanā kā lektori un konsultanti, lai aktualizētu studiju rezultātus un kursu saturu. Ja tiek izmantoti vieslektori īsu apmācības ciklu vadīšanai, viņus vienmēr dublē ar vietējo akadēmisko personālu, lai nodrošinātu mācību procesa kontinuitāti un pienācīgu studentu sasniegumu novērtēšanu mācību gada vai semestra beigās. Patlaban BAT ir 7 sadarbības līgumi ar uzņēmumiem, un tajos paredzētas arī atlaides studiju maksā studentiem, kas nāk no šiem uzņēmumiem (atlaides ir arī studentiem kas strādā BAT). Šādi līgumi palīdz motivēt uzņēmumus cieši iesaistīties kvalitātes apliecināšanas procesos BAT, un arī BAT pievērst īpašu uzmanību akadēmiskā procesa kvalitātei.

Tāpat kā citās augstskolās, darba devējus aptaujā attiecībā uz studentu profilu, studiju rezultātiem, un viņus iesaista augstskolas konsultatīvajās struktūrās. Tāpat viņi arī tiek izmantoti, lai nodrošinātu prakses vietas un vadītu studentus prakses laikā.

BAT ir arī diezgan aktīva starptautiskajā studentu apmaiņā studijām un praksēm (ne vien Erasmus programmā, bet arī caur īpašiem nolīgumiem ar tūrisma un viesnīcu biznesu, studentiem šajā jomā). Bez labvēlīgas ietekmes uz studiju pilnveidi tas ir arī labs sasaistes veids lai nodrošinātu labus reflektantus.

SECINĀJUMI

Valsts specifiskie šķēršļi ESG attiecībā uz ieinteresēto pušu iesaisti:

1. Izcilu ārējo ekspertu iekļaušana par lēmēj institūcijās prasa papildu motivējošus pasākumus
2. Reglamentētajās profesijās reizēm novērojama neatbilstība starp izglītības mērķiem, kādus tos vēlas redzēt ārējās ieinteresētās puses un augstskola darba devēji dod priekšroku šauri specializētām prasmēm, bet augstskola ir ieinteresēta plašākās prasmēs atbilstoši Eiropas kopīgās augstākās izglītības telpas principiem)

Labas prakses piemēri, kas novēroti pētījuma laikā:

1. Studenti kā ieinteresētā puse ir ļoti labi pārstāvēti visās nozīmīgajās struktūrās, kas ietekmē lēmšanu par kvalitātes jautājumos (piem., 25% studentu pārstāvju Satversmes sapulcē).
2. RA aktīvi darbojas reģionālajā darba devēju biedrībā; tāda neparasta uz āru vērsta iesaiste ieinteresēto pušu organizācijās nodrošina auglīgu pamatu sadarbībai. Līdzīgu praksi var

novērot LATJA un dažās citās reģionālās vai praktiski orientētās augstskolās. Tas rada papildu platformu komunikācijai un nodrošina labākas izredzes studentu praksēm un darbam, kā arī ieskatu ieinteresēto pušu vajadzībās un viņu viedokļos par kvalitātes jautājumiem.

3. Puse no gala parbaudījumu eksaminācijas komisijas RA, neatkarīgi no tā, vai programma ir akadēmiski vai profesionāli orientēta, tiek veidota no ārējo profesionālo organizāciju vai darba devēju pārstāvjiem.
4. No informācijas, ko sniedz darba devēji, ar ko RA ir ilgstoša sadarbība, var izdarīt secinājumus par beidzēju adaptēšanās spēju.
5. BAT ir noslēgti sadarbības līgumi ar kompānijām, kas ziedo līdzekļus mācību maksu noseigšanai dažiem saviem nodarbinātajiem, kas studē BAT. Šī sadarbības forma intensificē attiecības ar ieinteresētajām pusēm – tā motivē gan kompānijas, gan augstskolu celt studiju kvalitāti.

Pielikums

Augstskolu analītiskās izpētes piemēri Latvijā

DAŽI FAKTI PAR ANALIZĒTAJĀM AUGSTSKOLĀM

Latvijas Universitāte (LU) – University of Latvia

Pēc studentu skaita – lielākā Latvijas augstskola, 21% no visiem Latvijas studentiem studē Latvijas Universitātē

Pilna laika studentu skaits: 14959

Nepilna laika studentu skaits: 4641

Mācībspēku skaits: 861-ievēlēti

Personāla skaits: apm. 2026

Fakultātes: Bioloģijas fakultāte, Datorzinātņu fakultāte, Ķīmijas fakultāte, Ekonomikas un vadības fakultāte, Izglītības, psiholoģijas un mākslas zinātņu fakultāte, Ģeogrāfijas un zemes zinātņu fakultāte, Vēstures un filozofijas fakultāte, Humanitāro zinātņu fakultāte, Juridiskā fakultāte, Medicīnas fakultāte, Fizikas un matemātikas fakultāte, Sociālo zinātņu fakultāte, Teoloģijas fakultāte

Rēzeknes Augstskola (RA) – Rezekne Higher School

Pēc studentu skaita – 8- lielākā starp 19 valsts un 12- lielākā starp visām Latvijas augstskolām

Pilna laika studentu skaits: 1568

Nepilna laika studentu skaits: 690

Mācībspēku skaits: 114-ievēlēti (41% ar Doktora grādu, 53% ar Maģistra grādu, 6% profesionāļi)

Personāla skaits: apm. 2000

Fakultātes: Izglītības un dizaina fakultāte, Humanitāro un juridisko zinātņu fakultāte, Inženieru fakultāte, Ekonomikas un vadības fakultāte

Latvijas Jūras akadēmija (LATJA) –Latvian Maritime academy

Pēc studentu skaita – starp 6 mazākajām valsts augstskolām Latvijā

Studentu skaits: apm. 880

Personāla skaits: apm. 150

Nodaļas: Jūras transporta nodaļa, Kuģu inženieru nodaļa

Biznesa Augstskola Turība (BAT) –School of Business Administration Turība

Pēc studentu skaita – lielākā starp privātajām augstskolām Latvijā

Studentu skaits: apm. 5800

Mācībspēku skaits: apm. 150

Personāla skaits: apm. 350

Fakultātes: Uzņēmējdarbības vadības fakultāte, Juridiskā fakultāte, Starptautiskā tūrisma fakultāte, Sabiedrisko attiecību fakultāte

Tabula Nr. 1. Analizēto augstskolu raksturojuma kopsavilkums

Analizētās augstskolas	Valsts	Privāta	Maza	Liela	Atrodas galvaspil sētā	Atrodas reģionā	Plaša studiju joma	Specializēta studiju joma
Latvijas Universitāte	x			x	x		x	
Biznesa augstskola "Turība"		x		x	x			x
Latvijas Jūras akadēmija	x		x		x			x
Rēzeknes augstskola	x		x			x	x	

ATBILDES UZ PĒTĪJUMA JAUTĀJUMIEM

Latvijas Universitāte (LU)

1. Kāda ir nominālā un reālā ieinteresēto pušu pārstāvniecība institūcijas padomdevējās struktūrās? Vai ir novērojamas izmaiņas, ja jā, tad kāpēc?

Kopumā atšķirība starp reālo un nominālo ieinteresētās pušu pārstāvniecību nav nozīmīga. Viena no galvenajām problēmām ir, ka studenti, kas ir iesaistīti struktūrās, kas rīkojas ar valsts finansējuma līdzekļiem (LU ir valsts augstskola), piem. Stipendiju komisijā, Senātā, ir ierēdņa statusā un tiem ir jāsigatavo ikgadējā nodokļu deklarācija. Tas reizēm rada apgrūtinājumu atrast motivētu pārstāvi.

Ņemot vērā, ka padomdevējās struktūrās universitāte cenšas piesaistīt nozīmīgus savas nozares speciālistus, reizēm šo profesionāļu ikdienas aizņemtības dēļ var novērot samazinātu reālo pārstāvniecību. Lai to novērstu, tiek īpaši piestrādāts pie šo personu motivējošas sistēmas.

2. Kā nacionālā likumdošana regulē ieinteresēto pušu iekļaušanu vai neiekļaušanu lēmumu pieņemšanā iesaistītās / padomdevējās struktūrās, kurām ir teikšana par ar kvalitāti saistītiem jautājumiem? Kādas ir bijušas izmaiņas pēdējo piecu gadu laikā? Ja izmaiņas ir notikušas, tad attiecībā uz kurām ieinteresētajām pusēm, kurām organizācijām, kādas ir skaitļu/proporciju izmaiņas?

Atbilstoši nacionālajai likumdošanai LU iesaista gan ārējās, gan iekšējās ieinteresētās puses, attiecīgajās lēmumu pieņemšanās, padomdevējās struktūrās. Saskaņā ar Augstskolu likumu LU ir izveidots augstskolas Padomnieku konvents. Nolikums definē, ka Padomnieku konventa padomnieku kandidātu sarakstā iekļauj pārstāvjus no LU sociālajiem partneriem dažādās darbības jomās un nozarēs, kuri ar savu kompetenci un sasniegumiem ir apliecinājuši sabiedrības uzticību un nav LU darbinieki vai studējošie. Padomnieku konvents ir augstākā padomdevēja struktūra LU. Pamatā Padomnieku konvents konsultē augstskolas vadību augstskolas stratēģijas attīstības jautājumos.

Par studentu iesaisti lēmumu pieņemšanās struktūrās - studenti ir iesaistīti un piedalās visās nozīmīgākajās lēmumpieņemšanas instancēs eksperta statusā, kā Studentu Padomes pārstāvji. 25% no 300 Satversmes sapulces locekļiem ir studenti; 20% no 50 Senāta locekļiem ir studenti; Senāta Revīzijas komisijā ir viens studentu pārstāvis (no kopumā 5-7 personām); Akadēmiskās ētikas komisijā ir divi studentu pārstāvji no kopumā 7 locekļiem; Akadēmiskajā Šķīrējtiesā viens no kopumā 6 locekļiem ir studentu pārstāvis. Akadēmiskā Šķīrējtiesa izskata gan studentu, gan akadēmiskā personāla sūdzības. Fakultātes domē vismaz 20% no tās locekļiem ir studenti. Pētniecības institūta Zinātņu Padomē ir pārstāvēti studenti gadījumos, ja institūtos ir studenti. Studentu pārstāvju skaitu konkrētajā institūtā regulē institūta nolikums. Studentu Padome ir augstākā studentu pašpārvaldes instance. Studentu pašpārvaldei ir tiesības pieprasīt un iegūt informāciju, kā arī paskaidrojumus no visām universitātes struktūrvienībām, attiecībā uz jautājumiem, kas skar studentu intereses. Studentu Padomes satversme nosaka, ka viens no tās uzdevumiem ir veicināt studiju kvalitāti. Studenti tiek iesaistīti gan iekšējā, gan ārējā studiju programmu re-akreditācijā.

4. Vai iestādei pašai ir noteikumi par ieinteresēto pušu iekļaušanu lēmumu pieņemšanā iesaistītās / padomdevējās struktūrās, kurām ir teikšana par ar kvalitāti saistītiem jautājumiem? Kuras ieinteresētās puses kurās institūcijās un kādā skaitā vai kādās attiecībās. Kā šie noteikumi tiek piemēroti?

Atbilstoši Nolikumam par profesoru padomēm LU Profesoru padomes sastāvā ir ne mazāk kā pieci LU amatā vēlēti profesori; (Profesoru padomi paplašina tiktāl, lai tajā vismaz 1/3 locekļu būtu attiecīgās nozares profesori (t.sk. ārvalstu) vai reģistrētu profesionālo apvienību pārstāvji, kuru darbības virziens atbilst attiecīgā amata ievirzei, bet kuri nestrādā LU). Ja Profesoru padomes izveidošanai nozarē, LU nav piecu amatā vēlētu atbilstošu profesoru, padome tiek veidota kopēja ar citu(ām) Latvijas augstskolu(ām), to apstiprina visu augstskolu senāti.

Saskaņā ar LU Studiju programmu padomes nolikumu programmu padomē pārstāvētas ir gan iekšējās, gan ārējās ieinteresētās puses - visu nozarei atbilstošu studiju programmu direktori; sekmīgi atbilstošajās programmās reģistrēto studējošo pārstāvji – ne mazāk kā 20 % no Programmu padomes sastāva, sekmējot visu līmeņu studiju programmu pārstāvniecību, kā arī iespējami lielāka studiju programmu skaita pārstāvniecību. Studējošo kandidatūras izvirza studējošo pašpārvalde; darba devēju pārstāvji (kandidatūras ierosina struktūrvienību vadītāji un studiju programmu direktori); Programmu padomes sastāvu var papildināt ar nozares profesoriem, asociētajiem profesoriem un citiem kvalificētiem speciālistiem (kandidatūras ierosina struktūrvienību vadītāji).

LU Studiju padomes (LU SP) nolikums definē starp iesaistītajām ārējām ieinteresētajām pusēm Latvijas Darba devēju konfederācijas pārstāvi un nosaka, ka Padomes sastāvā var ietilpt vadošie Latvijas izglītības, zinātnes un kultūras darbinieki.

Atbilstoši LU bioloģijas promocijas padomes nolikumam Padomes sastāvā pastāvīgi darbojas astoņi (8) LU Bioloģijas fakultātes profesori un asociētie profesori, kuru kvalifikācija atbilst Latvijas Zinātnes padomes (LZP) eksperta prasībām LZP zinātnes nozaru un apakšnozaru sarakstā minētajās bioloģijas apakšnozarēs. Specializēto padomes sastāvu ne mazāk kā piecu cilvēku skaitā katram aizstāvēšanai iesniegtajam promocijas darbam padome izveido desmit darba dienu laikā pēc darba saņemšanas. Specializētajā padomes sastāvā var iekļaut padomes locekļus, kā arī Latvijas un citu valstu zinātniekus, kuru kvalifikācija atbilst LZP eksperta prasībām promocijas darba tēmai atbilstošajā bioloģijas apakšnozarē vai tai radniecīgā apakšnozarē. Padomes priekšsēdētājs vai viņa vietnieks rakstiski informē par izveidoto sastāvu LU akadēmisko departamentu. Specializētajam padomes sastāvam var nozīmēt savu priekšsēdētāju un viņa vietnieku.

LU promocijas padomes ģeogrāfijā nolikums nosaka, ka ģeogrāfijas promocijas padomē drīkst iekļaut ārvalstu zinātniekus, ja saņemta VZKK piekrišana

LU rezidentūras nolikums nosaka, ka Institūta rezidentūras padomi veido Institūta direktors (rezidentūras programmas vadītājs), rezidentūras daļas vadītājs, P.Stradiņa klīniskās universitātes slimnīcas izglītības un zinātnes direktors, ģimenes ārstu akadēmiskās skolas vadītājs, divi rezidentūras programmas direktori, kuri tiek deleģēti pēc rotācijas principa uz gadu. Rezidentūras padome tiek apstiprināta dibinātāju pilnvaroto pilnvarnieku sapulcē.

Balstoties uz LU Kvalitātes konsultatīvās komisijas nolikumu, komisijas sarakstā iekļauj vienu pārstāvi no: LU fakultātēm; LU zinātniskajiem institūtiem; LU studējošajiem; LU Akadēmiskā departamenta; LU Bibliotēkas; izglītības kvalitātes ekspertiem; darba devējiem; sociālajiem partneriem. Šajā komisijā novērtē gan jaunās studiju programmas, gan studiju programmas, kurām jāiziet re-akreditāciju - pēc tam, kad fakultātes dome ir devusi savu piekrišanu un pirms programmas apstiprinās Senāts. Viena no komisijas novērtēšanas procesa sastāvdaļām ir ekspertu piesaiste izvērtēšanai. Studiju programmu, kuras ir pieteiktas ārējai akreditācijai, izvērtēšanai tiek piesaistīti 1-2 ārēji eksperti (personas, kas nav saistītas ar Latvijas Universitāti). Šīs personas tiek izvēlētas kā līderi savā pētījumu jomā un paliek anonīmi.

Atbilstoši nolikumam par noslēguma pārbaudījumiem LU Visa veida noslēguma darbus studenti izstrādā LU noteiktā kārtībā apstiprinātu speciālistu vadībā: bakalaura darba vadītājam akadēmisko un profesionālo studiju programmās un maģistra darba vadītājam maģistra profesionālo studiju programmās jābūt vismaz maģistra grādam vai tam pielīdzināmam augstākās izglītības diplomam; maģistra darba vadītājam maģistra akadēmisko studiju programmās jābūt doktora zinātniskajam grādam vai vismaz docenta akadēmiskajam nosaukumam, bet maģistra darbiem atļauts apstiprināt konsultantus – profesionālās darbības jomā atzītus speciālistus, kuriem ir vismaz maģistra grāds vai tam pielīdzināms augstākās izglītības diploms; diplomdarbu un kvalifikācijas darbu vadītāji ir LU akadēmiskā personāla locekļi vai profesionālās darbības jomā atzīti speciālisti. Gala pārbaudījumu komisijas sastāvu veido studiju programmas akadēmiskā personāla locekļi. Komisijas sastāvā var iekļaut ar studiju programmas izpildi nesaistītus ekspertus. Profesionālo studiju noslēguma pārbaudījumu komisijas priekšsēdētājs un vismaz puse no komisijas sastāva ir nozares profesionālo organizāciju vai darba devēju pārstāvji. Maģistra profesionālo studiju programmās noslēguma pārbaudījumu komisijās vismaz pusei no locekļiem jābūt doktora zinātniskajam grādam.

5. Vai dažādās iestādes vienībās (piem. fakultātēs) vai programmās pastāv (papildus paredzētajam apjomam) ieinteresēto pušu pārstāvība lēmumu pieņemšanā vai padomdevējas struktūras, kurām ir teikšana par ar kvalitāti saistītiem jautājumiem? Ja jā, tad kuras ieinteresētās puses, kādas struktūras, kādi skaitļi / proporcijas kopējā dalībā?

Atbilstoši Latvijas Universitātes Eiropas un sabiedrības attīstības studiju akadēmiskā centra nolikumam tā Konsultatīvo Padomi veido valsts un nevalstisko institūciju pārstāvji, tai skaitā no LR Ārlietu ministrijas, LR Eiropas integrācijas biroja un citām Latvijas, ārvalstu un starptautiskajām institūcijām. Padome konsultē par zinātnisko un akadēmisko darbības pamatvirzienu izvēli, attīstības stratēģiju un perspektīvām, kā arī par citiem principiāli svarīgiem Centra akadēmiskā darba jautājumiem.

Jūdaikas studiju centra pārvaldi realizē Jūdaikas centra valde. Valde ir koleģiāla vadības un lēmēj institūcija. Valdē ar balsstiesībām tiek iekļauts Vēstures un filozofijas, kā arī Teoloģijas fakultātes dekāns, LU profesori un docētāji, kuri kā pamatlektori vai pētnieki darbojas Centra programmās, un Centra izpilddirektors; ar padomdevēja tiesībām - citu augstskolu vai zinātnisku struktūru pārstāvji, kuri aktīvi darbojas centrā. Centra Valdi ievēl Centra darba grupa ar LU vadības piedalīšanos un apstiprina LU Senāts. Centra valdi vada tās ievēlētais

LU ģeodēzijas un ģeoinformātikas Institūta Zinātniskā padomi, atbilstoši institūta nolikumam, veido vismaz 2/3 zinātnieku un ne vairāk kā 1/3 pārējais akadēmiskais personāls ir Institūta koleģiāla augstākā lēmēj institūcija, par kuras skaitlisko sastāvu lemj un kuru ievēlē Institūta Pilnsapulce uz laiku, kas nepārsniedz piecus gadus. Zinātniskās padomes sastāvā bez vēlētajām personām var būt citu institūciju pārstāvji atbilstoši noslēgtajiem līgumiem, valsts emeritētie zinātnieki u.c.

LU Biotehnoloģijas zinātnes parka projekta Uzraudzības Padomi izveido par atbalstu Parka attīstības koncepcijas īstenošanas uzsākšanai kā projektam LU Attīstības un plānošanas departamenta (turpmāk – APD) Inovāciju centrā. Padome sastāv no 9 locekļiem: LU zinātņu prorektors, LU direktors, LU Bioloģijas fakultātes dekāns, APD direktors, LU Inovāciju centra vadītājs, LU Mikrobioloģijas un biotehnoloģijas institūta pārstāvis; LU Nekustamo īpašumu aģentūra pārstāvis, Rīgas pašvaldības pārstāvis, Latvijas Biotehnoloģijas asociācijas pārstāvis.

LU aģentūras “LU P. Stradiņa medicīnas koledža” nolikums paredz, ka Koledžas pašpārvaldes institūcijas ir koledžas padome, koledžas direktors un akadēmiskā šķirējtiesa. Padome ir koledžas personāla koleģiāla pārstāvība, vadības un lēmēj institūcija. Direktors ir koledžas augstākā amatpersona, kas īsteno koledžas vispārējo administratīvo un saimniecisko vadību un pārstāv koledžu visās tās lietās. Pārstāvjus darbam padomē ievēlē no akadēmiskā un vispārējā personāla un studējošo vidus. Padomes sastāvā ir 11 padomes locekļi: piecas koledžā akadēmiskajos amatos ievēlētas personas; viens vispārējā personāla pārstāvis; trīs studējošo pašpārvaldes pārstāvji; divi pilnvaroti darba devēju vai profesionālo organizāciju pārstāvji.

LU aģentūras “LU Rīgas Medicīnas koledža” nolikums, nosaka, ka Padomes sastāvā ir 11 padomes locekļi: piecas koledžā akadēmiskajos amatos ievēlētas personas; viens vispārējā personāla pārstāvis; trīs studējošo pašpārvaldes pārstāvji; divi pilnvaroti darba devēju vai profesionālo organizāciju pārstāvji.

6. Kādā apmērā ieinteresēto pušu viedoklis (un kuru ieinteresēto pušu) tiek ņemts vērā un kāpēc, īpaši attiecībā uz:

a. absolventu profiliem, studiju rezultātiem

b. prasībām eksāmenos, studiju programmas caurskatīšanu

c. vieglo un uzņēmējdarbības prasmju apgūšanu

d. iekšējās kvalitātes nodrošināšanas procesiem

Pamatojoties uz dažādu universitātes struktūrvienību autonomiju, iekšējās kvalitātes kultūras politikas īstenošana, pārraudzība un revīzijas prakse atšķiras. Dažas no struktūrvienībām intensīvāk izmanto studentu aptauju rezultātus studiju kvalitātes nodrošināšanā, citas vairāk balstās uz ekspertu viedokļiem. Tomēr ir, protams, kopīgas vadlīnijas, kuru ievērošanā piedalās visas struktūrvienības.

Zemākajā kvalitātes nodrošināšanas politikas īstenošanas līmenī par studiju kvalitāti ir atbildīgi studenti un akadēmiskais personāls .

Studenti- eksperti ir iesaistīti visos studiju programmas pašnovērtējuma līmeņos.

LU pastāv ļoti plaša studentu aptauju sistēma, gan tā, kuru veidojusi institūcija, gan tā, kuru veido studenti paši. Studentu aptauju rezultāti tiek pievienoti programmas akreditācijas dokumentiem. Studentu pārstāvji (ievēlēti caur Sudentu Padomi) aktīvi darbojas visos iekšējās kvalitātes nodrošināšanas procesa līmeņos.

Tāpat lielā mērā, pateicoties darba devēju iesaistei studiju programmu sagatavošanas un re-akreditācijas procesā, šīs ieinteresētās puses pārstāvju viedoklim ir liela nozīme attiecībā uz augstāk minēto punktu izpildi.

7. Vai ieinteresēto pušu viedokļi var ietekmēt standarta bakalaura programmu un

prasības tajā, par instrumentu izmantojot:

a. Nodarbinātības prasības personālam (ja un kuras ieinteresētās puses var lemt par darbā pieņemšanas un paaugstināšanas kritērijiem)

b. Praksi (vai neoficiālie kontakti ar uzņēmumiem ar studentu palīdzību tiek lietoti studiju programmas caurskatīšanai)

c. Speciālās profesionālās pilnveides kursus – vai ar darbu saistīti tālākizglītības

un apmācības kursi atšķiras no standarta studiju programmu kursiem (vai atziņas

no šādiem kursiem tiek izmantotas, lai uzlabotu "standarta studiju programmas", un prasības tajās)

d. Kontaktus ar uzņēmumiem un citām organizācijām (piemēram, sabiedriskie pētniecības institūti) (vai R & D projekti ar ārējām pētniecības organizācijām un uzņēmumiem ietekmē "standarta studiju programmu"?, vai uzņēmējdarbības / rūpniecības nozares speciālisti kopīgi uzrauga maģistru un doktoru diplomdarbus? Vai tie ir ārējie eksaminētāji?)

e. Ārējo profesionālo organizāciju prasības

Ņemot vērā, ka profesoru padomē atbilstoši nolikumam var būt ievēlēti eksperti, kas nav vēlēti amatā universitātē, ārējo ieinteresēto pušu pārstāvju viedokļi var ietekmēt darbā pieņemšanas procesu, jo

profesora vai asociētā profesora amata pretendentu dokumentu izskatīšanai norīko divus ekspertus no profesoru padomes locekļiem, kas sniedz savu atzinumu. Tāpat kandidatūras, atbilstoši nolikumam par akadēmiskajiem un administratīvajiem amatiem LU, vērtē neatkarīgi starptautiski eksperti.

Studentu prakšu vietas tiek organizētas gan caur oficiālajiem (piem. programmas absolventi), gan neoficiālajiem kontaktiem (piem. studentiem meklējot prakses vietas pašiem. Jebkurā gadījumā saikne ar uzņēmumiem tiek izmantota, lai gūtu atgriezenisko saikni par programmas studentiem, absolventu profilu un programmas satura pieskaņošanu reālajām darba tirgus prasībām.

Atbilstoši nolikumam par akadēmiskajiem un administratīvajiem amatiem LU universitātes darbiniekiem ir pienākums tālākizglītoties, līdz ar to atziņas no šādiem kursiem tiek izmantotas, lai uzlabotu "standarta studiju programmas", un prasības tajās.

Kā jau iepriekš minēts, saskaņā ar nolikumu par noslēguma pārbaudījumiem LU visa veida noslēguma darbus studenti izstrādā LU noteiktā kārtībā apstiprinātu speciālistu vadībā, kur nav obligāti darba vadītājam būt saistītam ar LU. Tāpat gala pārbaudījumu komisijas sastāvā var iekļaut ar studiju programmas izpildi nesaistītus ekspertus.

Regulētās profesijās (piem. ārstniecības studiju programmā) liela nozīme ir ārējo profesionālo organizāciju prasībām.

Rēzeknes Augstskola (RA)

1. Kāda ir nominālā un reālā ieinteresēto pušu pārstāvniecība institūcijas padomdevējās struktūrās? Vai ir novērojamas izmaiņas, ja jā, tad kāpēc?

Ne visas ieceres darbojas līdz galam un sasniedz plānoto mērķi. Ir jādomā, piemēram, kā attīstīt un pilnveidot konventu. Tajā tiek ievēlēti cilvēki, kas atrodas pie valdības grožiem, kas ir nozīmīgi savā nozarē cilvēki, kas spēj viest izmaiņas. Padomnieku konventā ik pa brīdim ir jāmeģina iesaistīt cilvēkus, kas lemj un tāpēc ir ieinteresēti darboties. Augstskolas vadība vēlētos iesaistīt ieinteresētās puses visās jomās- no ieceres izveidot studiju programmu līdz pat studijas programmas darbu recenzēšanai, taču ne vienmēr izdodas motivēt cilvēkus papildus konsultatīva darba veikšanai. Kā studiju kvalitātes nodrošināšanas mehānisms kalpo arī regulāra studiju programmas un kursu salīdzināšana ar līdzīgām studiju programmām Latvijā un ārzemēs. Tiek pārdomāti alternatīvi un laikam līdzīgi komūnikācijas līdzekļi, piemēram, augstskolas komūnikācija sociālajos tīklos. Lai nodrošinātu studiju kvalitāti, tiek arī veiktas regulāras studentu, absolventu un darba devēju aptaujas, lai noskaidrotu studiju kursu satura un pasniegšanas kvalitāti, programmas atbilstību darba tirgus prasībām.

2. Kā nacionālā likumdošana regulē ieinteresēto pušu iekļaušanu vai neiekļaušanu lēmumu pieņemšanā iesaistītās / padomdevējās struktūrās, kurām ir teikšana par ar kvalitāti saistītiem jautājumiem? Kāds ir bijušās izmaiņas pēdējo piecu gadu laikā? Ja izmaiņas ir notikušas, tad attiecībā uz kurām ieinteresētajām pusēm, kurām organizācijām, kādas ir skaitļu/proporciju izmaiņas?

Atbilstoši nacionālajā likumdošanā iezīmētajam, pastāv vairākas struktūras, ar kuru palīdzību oficiāli savu viedokli par ar kvalitāti saistītiem problēmjaudājumiem Rēzeknes augstskolā var paust ieinteresētās puses. „Skatu no ārpusē” augstākajā vadības līmenī Rēzeknes augstskolā nodrošina padomnieku

konvents . Padomnieku konvents ir konsultatīva institūcija, kura sastāv no Latvijas Republikas pašvaldību, uzņēmumu, organizāciju, izglītības un kultūras iestāžu pārstāvjiem. Līdztekus plašāku reģiona tautsaimniecības, kultūras, izglītības un zinātnes jautājumu risināšanai, konsultē RA Senātu un rektoru augstskolas attīstības stratēģijas, tai skaitā studiju programmu un zinātnisko pētījumu jautājumos.

Starp pēdējo piecu gadu izmaiņām noteikti jāmin augstskolas centieni izveidot oficiālu absolventu asociāciju. Šobrīd tādas Rēzeknes augstskolas līmenī trūkst. Ekonomikas fakultāte atsevišķi veido savu absolventu datubāzi. Rēzeknes augstskola pamazām virzās uz oficiālas absolventu asociācijas izveidi un saiknes ar absolventiem stiprināšanu. Kā pamats šobrīd tiek izmantota absolventu aptauja, respondences līmenis ir 70%, aptaujājot pamatā nesen absolvējušos.

Nolikums par valsts un gala pārbaudījumiem Rēzeknes Augstskolā paredz darba devēju iesaisti valsts pārbaudījumu komisijās. Komisiju sastāvā jābūt ne mazāk kā 5 personām (akadēmiskajās programmās – 3 personām), Valsts pārbaudījumu komisijas un valsts kvalifikācijas eksāmenu komisijas priekšsēdētājam un vismaz pusei no komisijas sastāva ir jābūt nozares profesionālo organizāciju vai darba devēju pārstāvjiem. Nolikums arī regulē iesaistīto pušu izglītības un profesionālās pieredzes pakāpi. Darba devēju iesaiste komisijā sniedz tūlītēju atgriezenisko saiti par studentu teorētisko sagatavotību grāda iegūšanai

Nolikums par studiju programmu padomēm Rēzeknes Augstskolā reglamentē darba devēju un augsti kvalificētu speciālistu attiecīgajā nozarē kā ekspertu iesaistīšanos studiju programmu padomēs. Šo ieinteresēto pušu pārstāvju iesaistes mērķis ir pilnveidot RA studiju programmu sistēmu un kvalitāti. Lai arī nolikums nosaka, ka iesaiste padomēs (ne vairāk kā septiņu cilvēku sastāvā) nav obligāta, lielākoties, augstskolas struktūrvienības cenšas iesaistīt ekspertus no ārpuses.

Rēzeknes augstskolas studiju programmu pašnovērtējuma ziņojumu sagatavošanas kārtība paredz izmantot studentu, absolventu un darba devēju aptauju rezultātu apskatu.

Nolikums par Rēzeknes Augstskolas akadēmiskajām un profesionālajām studijām un studiju programmām reglamentē prakšu (saturs atbilstoši profesiju standartam) vadīšanu ārpus izglītības iestādes. Kvalitatīvu sadarbību ar ieinteresētajām pusēm nodrošina prakses līguma slēgšana, sīkāk prakses organizāciju reglamentē Nolikums par praksēm Rēzeknes Augstskolā .

Nolikums par akadēmiskajiem amatiem Rēzeknes Augstskolā nosaka kritērijus (profesionālo pieredzi) profesionālo studiju programmu profila priekšmetu docēšanai.

4. Vai iestādei pašai ir noteikumi par ieinteresēto pušu iekļaušanu lēmumu pieņemšanā iesaistītās / padomdevējās struktūrās, kurām ir teikšana par ar kvalitāti saistītiem jautājumiem? Kuras ieinteresētās puses kurās institūcijās un kādā skaitā vai kādās attiecībās. Kā šie noteikumi tiek piemēroti?

Augstskolai ir liela nozīme reģiona attīstībā. Daudzi no absolventiem tiek nodarbināti reģionā esošajos uzņēmumos, tā piemēram, 80% no Swedbank nodarbinātajiem ir augstskolas absolventi vai esošie studenti. Attiecībā uz institucionālajām īpatnībām ieinteresēto pušu iekļaušanā lēmumpieņemšanas struktūrās, jāmin arī uz āru vērsts augstskolas aktivitātes. Šajā sakarā kā labs piemērs jāmin Rēzeknes augstskolas aktīvo darbību kā reģiona uzņēmēju asociācijas biedram. Dalība šajā organizācijā ir papildus komunikācijas ar darba devējiem platforma. Izmantojot, tajā skaitā šo platformu, tiek piestrādāts pie datubāzes veidošanas par tēmām, kuru izpēte būtu interesantas darba devējiem. Šāda datubāze ļautu intensificēt ieinteresēto pušu sadarbību ar mērķi celt augstskolas sniegtās izglītības kvalitāti. Arī

profesionālās prakses ir virziens, kur augstskolas vadība jūt, ka varētu vēl notikt pozitīva attīstība sadarbībā ar darba devējiem. Tāpat, ņemot vērā augstskolas centienus līdzdarboties reģiona ekonomiskās attīstības celšanā, ir nepieciešams rosināt studentus uz patstāvīga darba uzsākšanu. Šajā sakarā lieti noder biznesa inkubatori, un citi pasākumi ciešā sadarbībā ar darba devējiem.

5. Vai dažādās iestādes vienībās (piem. fakultātēs) vai programmās pastāv (papildus paredzētajam apjomam) ieinteresēto pušu pārstāvība lēmumu pieņemšanā vai padomdevējas struktūras, kurām ir teikšana par ar kvalitāti saistītiem jautājumiem? Ja jā, tad kuras ieinteresētās puses, kādas struktūras, kādi skaitļi / proporcijas kopējā dalībā?

Jau kādu laiku Ekonomikas fakultāte izmanto savu absolventu datubāzi absolventu aptaujāšanai. Aptauju rezultāti tiek izmantoti studiju kvalitātes uzlabošanai.

6. Kādā apmērā ieinteresēto pušu viedoklis (un kuru ieinteresēto pušu) tiek ņemts vērā un kāpēc, īpaši attiecībā uz:

a. absolventu profiliem, studiju rezultātiem

b. prasībām eksāmenos, studiju programmas caurskatīšanu

c. vieglo un uzņēmējdarbības prasmju apgūšanu

d. iekšējās kvalitātes nodrošināšanas procesiem

Sadarbībā ar Rēzeknes novada pašvaldības Izglītības pārvaldi regulāri notiek darbs pie nepieciešamajiem absolventu profiliem. Attiecības ir savstarpēji papildinošas un kopējais mērķis – reģiona attīstība - ir sadarbību veicinošs. Balstoties uz tajā skaitā Rēzeknes novada pašvaldības Izglītības pārvaldes darbinieku viedokli (dēļ vienlaicīgi izpratnes par esošo situāciju valstī un orientēšanās valsts attīstības programdokumentos) tiek veidotas jaunas izglītības programmas. Izglītības pārvalde ir tā, kas raksta atsauksmes, kas nepieciešamas programmu licencēšanas un akreditācijas posmos, kā arī aktīvi līdzdarbojas izsakot savu viedokli, kas tiek fiksēts un, tāpat, ņemts vērā pašnovērtējuma ziņojumā. Tāpat Rēzeknes novada pašvaldības Izglītības pārvalde bieži ir aktīva, izsakot viedokli, ko vēlas redzēt programā, izskatot studiju programmu un piedāvājot, piemēram, atsevišķus kursus nomainīt uz citiem. Šķērskapacitātes un prasmes (transversal skills), tādas kā, piem., adaptēšanās spēja un uzņēmējdarbības prasmes, kā arī iniciatīvas uzņemšanās ir sevišķi nozīmīgas Latgales reģiona ekonomiskās attīstības nodrošināšanai, līdz ar to Rēzeknes Augstskolas viens no uzdevumiem ir sagatavot studentos šīs kompetences.

Liela nozīme ieinteresēto pušu viedokļa noskaidrošanai, ir augstskolas anketēšanas sistēmai. Izvērtējot augstskolas darbu ar anketu palīdzību, var redzēt ne tikai problēmas, ja tādas ir, bet arī sagatavoto speciālistu profilu. Kopsumā – augstskolas vadība uzskata, ka liela nozīme kvalitātes nodrošināšanai, ir apziņai, ka nodrošināt kvalitatīvu augstāko izglītību ir ne tikai augstskolas problēma, bet visu iesaistīto pušu kopēja lieta, kurā katra ieinteresētā puse var ieguldīt pēc savām spējām kvalitatīva rezultāta sasniegšanai.

7. Vai ieinteresēto pušu viedokļi var ietekmēt standarta bakalaura programmu un prasības tajā, par instrumentu izmantojot:

a. Nodarbinātības prasības personālam (ja un kuras ieinteresētās puses var lemt par darbā pieņemšanas un paaugstināšanas kritērijiem)

b. Praksi (vai neoficiālie kontakti ar uzņēmumiem ar studentu palīdzību tiek lietoti studiju programmas caurskatīšanai)

c. Speciālās profesionālās pilnveides kursus – vai ar darbu saistīti tālākizglītības un apmācības kursi atšķiras no standarta studiju programmu kursiem (vai atziņas no šādiem kursiem tiek izmantotas, lai uzlabotu "standarta studiju programmas", un prasības tajās)

d. Kontaktus ar uzņēmumiem un citām organizācijām (piemēram, sabiedriskie pētniecības institūti) (vai R & D projekti ar ārējām pētniecības organizācijām un uzņēmumiem ietekmē "standarta studiju programmu"?, vai uzņēmējdarbības / rūpniecības nozares speciālisti kopīgi uzrauga maģistru un doktoru diplomdarbus? Vai tie ir ārējie eksaminētāji?)

e. Ārējo profesionālo organizāciju prasības

Tā kā augstskola ir piederīga kopējai Eiropas augstākās izglītības telpai, tad šo telpu regulējošā ietvarstruktūra tiek ņemta par pamatu darbības organizēšanā, programmas apguves rezultāti ir mērāmi orientējoties uz Eiropas kvalifikāciju ietvarstruktūras (EKI) atbilstošā līmeņa prasībām.

Rēzeknes augstskola izmanto neoficiālos kontaktus ar darba devējiem, kas rodas, Rēzeknes augstskolas studentiem apmeklējot praksi. Šī saikne tiek izmantota, lai iegūtu atgriezenisku informāciju no darba devējiem par Rēzeknes augstskolas studentu un topošo profesionāļu sagatavotības līmeni darba tirgum, kā arī lai mērītu augstskolas standarta bakalaura programmas atbilstību darba tirgus vajadzībām un atbilstoši veiktu nepieciešamās izmaiņas. Tā piemēram, Rēzeknes augstskolai ir izveidojusies ļoti laba sadarbība ar Rēzeknes 1. vidusskolas direktoru, kas līdzdarbojas standarta studiju programmas pedagoģijā pieslīpēšanā atbilstoši tirgus vajadzībām. Rēzeknes 1. vidusskolas direktors kā ieinteresētā puse vienlaicīgi ir iesaistīts un izsaka viedokli darbojoties dažādās lomās – gan kā ilglaicīgs darba devējs studiju programmas absolventiem, gan kā darba devējs studiju programmas patreizējiem studentiem, nodrošinot prakses vietas. Līdz ar to vidusskolas direktora skatījums ļauj gan spriest par programmas satura ilgtspēju, analizējot un novērojot programmas absolventus kā darbaņēmējus ilgākā laika periodā, gan spriest par nepieciešamajām operatīvajām izmaiņām programmas saturā, analizējot un novērojot programmas absolventus kā darbaņēmējus īsākā periodā – prakses laikā. Tāpat, uzturot ar prakšu palīdzību saikni ar Rēzeknes augstskolas absolventu darba devēju, ir iespējams izdarīt secinājumus, balstoties uz darba devēja atsauksmēm, par tādu nozīmīgu transversālu prasmju apgūšanas pakāpi starp augstskolas studentiem kā adaptēšanās spēju izmaiņām.

Latvijas Jūras akadēmija (LATJA)

1. Kāda ir nominālā un reālā ieinteresēto pušu pārstāvniecība institūcijas padomdevējās struktūrās? Vai ir novērojamas izmaiņas, ja jā, tad kāpēc?

Tradicionāli ieinteresēto pušu reālo pārstāvniecību Latvijas Jūras akadēmijas padomdevējās struktūrās var raksturot kā diezgan ieinteresētu. Pastāv, protams, nepieciešamība nodrošināt, ka padomdevējās struktūrās tiek iesaistīti ieinteresēto pušu pārstāvji, kas ir motivēti līdzdarboties ar akadēmijas sniegtās augstākās izglītības kvalitātes uzlabošanu saistītos jautājumos. Tā piemēram, nedēļas pirms jautājuma apspriešanas senāta sēdē, visi dokumenti ir iekšēji pieejami tiešsaistē iepriekšējai apskatei un priekšlikumu formulēšanai. Reizēm, ja apspriežamo jautājumu būtība ir mazāk svarīga no atsevišķu ieinteresēto pušu pārstāvju viedokļa, tad arī attiecīgi mazāk laika tiek veltīts jautājuma apskatei un, iespējams, potenciālais ieguldījums nav optimāls. Līdz ar to praksē reāli ir jāērķinās, ka iesaiste ar kvalitāti saistītu jautājumu risināšanā no ieinteresēto pušu pārstāvjiem nav gluži viendabīga visās kvalitāti skarošajās jomās un atsevišķajās tās izpaušems būs nepieciešama papildus motivēšana. Runājot par motivāciju, tajā skaitā attiecībā uz studentu pārstāvību, nozīmīga ir pārmantojamība, lietu būtības izskaidrošana jaunajam studentu apvienības pārstāvim.

2. Kā nacionālā likumdošana regulē ieinteresēto pušu iekļaušanu vai neiekļaušanu lēmumu pieņemšanā iesaistītās / padomdevējās struktūrās, kurām ir teikšana par ar kvalitāti saistītiem jautājumiem? Kāds ir bijušas izmaiņas pēdējo piecu gadu laikā? Ja izmaiņas ir notikušas, tad attiecībā uz kurām ieinteresētajām pusēm, kurām organizācijām, kādas ir skaitļu/proporciju izmaiņas?

Latvijas Jūras akadēmija atbilstoši nacionālās likumdošanas prasībām iesaista augstskolas pārvaldībā ārējo un iekšējo ieinteresēto pušu pārstāvjus (piem. darba devēju pārstāvjus un nozarē ietekmīgus cilvēkus augstskolas Padomnieku konventā).

4. Vai iestādei pašai ir noteikumi par ieinteresēto pušu iekļaušanu lēmumu pieņemšanā iesaistītās / padomdevējās struktūrās, kurām ir teikšana par ar kvalitāti saistītiem jautājumiem? Kuras ieinteresētās puses kurās institūcijās un kādā skaitā vai kādās attiecībās. Kā šie noteikumi tiek piemēroti?

Ņemot vērā Latvijas Jūras akadēmijas cieši reglamentēto, starptautiskajiem standartiem atbilstošu darbību, nav lielas iespējas manevrēt, piesaistot lēmumu pieņemšanu tieši ietekmējošas ieinteresētās puses. Kopumā ieinteresēto pušu iekļaušanu vai neiekļaušanu lēmumu pieņemšanā iesaistītās, padomdevējās struktūrās ir stingri reglamentēta un lielas atkāpes institucionālajā līmenī taisīt nevar. Ja izmaiņas tiek veiktas, tās jāaskaņo ar uzraugošajām institūcijām, tāpat arī pašiem lēmumiem, kuru pieņemšanā līdzdarbojas ieinteresēto pušu pārstāvji, jāatbilst starptautisko konvenciju norādījumiem.

5. Vai dažādās iestādes vienībās (piem. fakultātēs) vai programmās pastāv (papildus paredzētajam apjomam) ieinteresēto pušu pārstāvība lēmumu pieņemšanā vai padomdevējas struktūras, kurām ir teikšana par ar kvalitāti saistītiem jautājumiem? Ja jā, tad kuras ieinteresētās puses, kādas struktūras, kādi skaitļi / proporcijas kopējā dalībā?

Tā kā Latvijas Jūras akadēmija ir salīdzinoši maza izglītības iestāde, tad sevišķi lielas atšķirības ieinteresēto pušu pārstāvībā lēmumu pieņemšanā starp dažādām iestādes vienībām nav novērojamas.

6. Kādā apmērā ieinteresēto pušu viedoklis (un kuru ieinteresēto pušu) tiek ņemts vērā un kāpēc, īpaši attiecībā uz:

a. absolventu profiliem, studiju rezultātiem

b. prasībām eksāmenos, studiju programmas caurskatīšanu

c. vieglo un uzņēmējdarbības prasmju apgūšanu

d. iekšējās kvalitātes nodrošināšanas procesiem

Pamatā Latvijas Jūras akadēmijas specifika izvirza trīs no šeit minētajiem punktiem kā galvenos attiecībā uz nepieciešamību ņemt vērā ieinteresēto pušu viedokli – absolventu profilus un studiju rezultātus, prasības eksāmenos, studiju programmas caurskatīšanu un iekšējās kvalitātes nodrošināšanas procesus. Ņemot vērā starptautiskā mērogā stingri regulētos profesijas standartus, ir salīdzinoši grūti veikt kādas nesaskaņotas izmaiņas, jo tās automātiski ietekmēs studiju rezultātus un attiecīgi absolventa profilu. Līdz ar to tādas prasmes, kas Eiropas mērogā ir nosauktas par svarīgām kā vieglās un uzņēmējdarbības prasmes Latvijas Jūras akadēmija savu absolventu profilā var ieviest tikai par tik par cik vēlas nodrošināt labas kvalitātes augstāko izglītību un paaugstināt savu studentu konkurētspēju globālā tirgū. Jāpiezīmē, ka šeit nereti nākas konstatēt mērķu savstarpēju nesaskaņu, jo ieinteresēto pušu pārstāvji – tādi kā Jūrnieku reģistrs vēlas redzēt Latvijas Jūras akadēmijas absolventus kā šauri specializētus profesionāļus, kas lieliski ieder kuģa apkalpes komandā, taču Latvijas Jūras akadēmija, iekļaujoties kopējajā Eiropas Augstākās Izglītības Telpā, vēlas nodrošināt, ka augstākās izglītības grāda ieguvēji ir spējīgi redzēt kopsakarības un var ietekmēt pie nepieciešamības procesus arī globāli.

7. Vai ieinteresēto pušu viedokļi var ietekmēt standarta bakalaura programmu un

prasības tajā, par instrumentu izmantojot:

a. Nodarbinātības prasības personālam (ja un kuras ieinteresētās puses var lemt par darbā pieņemšanas un paaugstināšanas kritērijiem)

b. Praksi (vai neoficiālie kontakti ar uzņēmumiem ar studentu palīdzību tiek lietoti studiju programmas caurskatīšanai)

c. Speciālās profesionālās pilnveides kursus – vai ar darbu saistīti tālākizglītības

un apmācības kursi atšķiras no standarta studiju programmu kursiem (vai atziņas

no šādiem kursiem tiek izmantotas, lai uzlabotu "standarta studiju programmas", un

prasības tajās)

d. Kontaktus ar uzņēmumiem un citām organizācijām (piemēram, sabiedriskie pētniecības institūti) (vai R & D projekti ar ārējām pētniecības organizācijām un uzņēmumiem ietekmē "standarta studiju programmu"?, vai uzņēmējdarbības / rūpniecības nozares speciālisti kopīgi uzrauga maģistru un doktoru diplomdarbus? Vai tie ir ārējie eksaminētāji?)

e. Ārējo profesionālo organizāciju prasības

Studējošo līdzdalība studiju procesa pilnveidošanā galvenokārt īstenojas caur sekojošiem, regulāri izmantotiem ietekmes instrumentiem: dalību aptaujās, piedaloties studiju programmu veidošanā un pārskatīšanā, iesniedzot ierosinājumus. Tātad studentu viedoklis tiek izskatīts un, iespējams, ņemts vērā studentiem piedaloties regulāri Latvijas Jūras akadēmijas rīkotajās aptaujās, studentu oficiālajam pārstāvjiem sadarbojoties ar studiju programmas vadību un tās īstenotājiem, kā arī, piemēram, papildinot studiju programmas informatīvo nodrošinājumu ar savām izstrādņēm (referāti, studiju darbi, diplomdarbi u.c.) un jaunieguvumiem (grāmatas, katalogi, CD u.c.) u.c. Tāpat, protams, caur studentu pārstāvi, kas atbilstoši Latvijas likumdošanai piedalās tādās lēmumpieņemošās struktūrās kā Senātsutml.

Latvijas Jūras akadēmijā studējošo aptauja ļauj konstatēt vispārīgu studentu viedokli par dažādām mācību procesa kvalitātes sastāvdaļām, piemēram, lielākā daļa aptaujāto uzskata, ka daļai studiju kursu uzskates līdzekļi ir nepietiekoši, vai ka lielākā daļa ir apmierināta ar studiju procesa organizāciju. Taču jāņem vērā, ka katrā studiju kursā situācija ir citādāka. Tāpat eksistē jomas, kuras nav tik vienkārši izvērtēt kā piemēram, katra pasniedzēja darbs tiek vērtēts ļoti subjektīvi, tāpēc neveidojas kopējā aina, neizkristalizējas dominējošās problēmas. Attiecīgi, lai varētu izmantot studentu viedokli spriedumā par katra pasniedzēja profesionālo kompetenci, jānovēro studentu apmierinātības dinamika vairāku gadu garumā. Vienvārdsakot, studējošo vērtējums un izteiktie priekšlikumi ļauj precīzāk noteikt un definēt konkrētos kvalitātes uzdevumus studiju programmas pilnveidošanai.

Sadarbībā ar ieinteresētajām pusēm tiek domāts par plānu izstrādāšanu pasniedzēju kvalifikācijas celšanas kursiem un ražojošās sfēras (kuģu) apmeklējumiem.

Prakse tiek īstenota saskaņā ar trīspusējo Prakses līgumu, kas noslēgts starp Latvijas Jūras akadēmiju, kuģošanas kompāniju un praktikantu. Prakses līgumā ir ietverti prakses mērķi, uzdevumi, kā arī pušu pienākumi un atbildība. JTN izstrādājusi Jūras prakses uzdevumu un prasības par prakses atskaites saturu, kas saskaņotas ar Jūrnieku reģistra apstiprināto Prakses grāmatu. Prakses atskaitē iekļauts punkts, kurā studenti un kuģa kapteinis vai viņa nozīmēts kuģa virsnieks – prakses vadītājs var izteikt savus priekšlikumus par prakses programmas un studiju uzlabošanu. Saņemot un novērtējot prakses atskaites, šie priekšlikumi tiek apspriesti ar studentiem, kuri iesniedza prakses atskaites, un ir par pamatu prakses uzdevuma korekcijām. Lai nodrošinātu prakses vietas uz jūras kuģiem, Latvijas Jūras akadēmijas rektors ir noslēdzis sadarbības līgumus ar vairākām kompānijām, uz kurām jūras praksē tiek sūtīti Latvijas Jūras akadēmijas studenti. Šie līgumi veicina Latvijas Jūras akadēmijas sadarbību un informācijas apriti jautājumā par jūrnieku darba tirgu, kas ir būtisks stimuls studiju programmas pārskatīšanai un uzlabošanai.

Savukārt, nepilna laika neklātienē studējošais, uzsākot studijas, saņem prakses uzdevumu un praksi iziet uz kuģiem jūrā paralēli studijām, prakses atskaiti aizstāv līdz Valsts pārbaudījumam un kā apliecinājums praksei uz kuģiem kalpo Latvijas Jūrnieku reģistra izsniegts kuģa virsnieka kompetences sertifikāts vai izziņa par šī sertifikāta saņemšanai nepieciešamā cenza ieguvi (Braukšanas izziņa).

Sadarbība ar potenciāliem darba devējiem īstenojas vairākos virzienos: studiju programmas izstrāde un attīstīšana - programmas sākotnējā ekspertīze; potenciālo darba devēju aptaujas; sadarbība ar Latvijas Jūras administrācijas Jūrnieku reģistru, piemēram, regulāra studiju programmas uzraudzība saskaņā ar spēkā esošo likumdošanu u.c; studiju kursu īstenošana - potenciālo darba devēju aptaujas; augstas klases nozares profesionāļu piesaiste no potenciālo darba devēju speciālistu vidus u.c; diplomdarbu izstrāde un prakses nodrošinājums — pētījumu tēmu izvēle atbilstoši potenciālo darba devēju vajadzībām; diplomdarbu (prakses) vadītāju vai konsultantu izvēle no potenciālo darba devēju speciālistu vidus: prakse pie potenciāliem darba devējiem u.c; citi virzieni - ievērojama izglītības un transporta nozares speciālistu piesaiste LJA Padomnieku konventā (LR Satiksmes ministrs, Latvijas Jūrniecības savienības priekšsēdētājs A. Vjaters u.c.); studiju materiālā/informatīvā nodrošinājuma pilnveide u.c.

Programmas studējošo un absolventu esošo un potenciālo darba devēju aptaujas veiktas ar mērķi noskaidrot darba devēju perspektīvo novērtējumu studiju programmai un uzklaut viņu priekšlikumus programmas pilnveidošanai un tālākai attīstībai.

Biznesa Augstskola Turība (BAT)

1. Kāda ir nominālā un reālā ieinteresēto pušu pārstāvniecība institūcijas padomdevējās struktūrās? Vai ir novērojamas izmaiņas, ja jā, tad kāpēc?

Kopumā atšķirība starp reālo un nominālo ieinteresētās pušu pārstāvniecību nav nozīmīga. Jāuzsver BAT īpašnieku kā interesēto pušu reālo pārstāvniecību padomdevējās un lēmumus pieņemtajās struktūrvienībās.

2. Kā nacionālā likumdošana regulē ieinteresēto pušu iekļaušanu vai neiekļaušanu lēmumu pieņemšanā iesaistītās / padomdevējās struktūrās, kurām ir teikšana par ar kvalitāti saistītiem jautājumiem? Kāds ir bijušas izmaiņas pēdējo piecu gadu laikā? Ja izmaiņas ir notikušas, tad attiecībā uz kurām ieinteresētajām pusēm, kurām organizācijām, kādas ir skaitļu/proporciju izmaiņas?

Atbilstoši nacionālajai likumdošanai ieinteresētās puses, gan ārējās (piem. darba devēji), gan iekšējās (piem. studenti), tiek iesaistītas vairākās lēmumu pieņemtajās, padomdevējās struktūrās. Saskaņā ar Augstskolu likumu BAT ir izveidots augstskolas Padomnieku konvents, kurā visplašāk ir pārstāvētas ārējās ieinteresētās puses. Padomnieku konvents ir augstākā padomdevēja struktūra BAT, un darbojas kopš 2003. gada. Padomnieku konventā darbojas Latvijas sabiedrības viedokļu līderi un autoritātes gan zinātnē un uzņēmējdarbībā, gan valsts pārvaldē. Starp šībrīža padomniekiem ir gan žurnālists, gan uzņēmēji, gan finanšu nozares pārstāvji. Atbilstoši BAT satversmei Padomnieku konventam ir tiesības ierosināt jautājumu izskatīšanu Senātā un Satversmes sapulcē, kā arī ierosināt rektora atcelšanu no amata. Pamatā Padomnieku konvents konsultē augstskolas vadību augstskolas stratēģijas attīstības jautājumos. Lai novērtētu augstākās izglītības programmu, akreditācijas komisija izveido novērtēšanas komisiju un apstiprina tās sastāvu. Profesionālo augstākās izglītības programmu novērtēšanas komisijas darbā bez balsstiesībām iesaista augstākās izglītības programmas absolventu potenciālo darba devēju pārstāvjus novērotāju statusā. Šos pārstāvjus iesaka augstskola vai koledža, saskaņojot ar attiecīgās nozares darba devējiem. Novērtēšanas komisijas darbā bez balsstiesībām piedalās vismaz viens Latvijas Studentu apvienības deleģēts novērotājs. Latvijas Studentu apvienības novērotāju Augstākās izglītības padome vai akreditācijas komisija apstiprina reizē ar novērtēšanas komisijas sastāvu. Novērtēšanas komisijas darbā bez balsstiesībām var piedalīties arī Augstākās izglītības padomes vai akreditācijas komisijas ieteikti novērotāji.

4. Vai iestādei pašai ir noteikumi par ieinteresēto pušu iekļaušanu lēmumu pieņemšanā iesaistītās / padomdevējās struktūrās, kurām ir teikšana par ar kvalitāti saistītiem jautājumiem? Kuras ieinteresētās puses kurās institūcijās un kādā skaitā vai kādās attiecībās. Kā šie noteikumi tiek piemēroti?

Augstskolas studentiem ir BAT Satversmē garantētas tiesības līdzdarboties Augstskolas visu līmeņu pārvaldes un vadības institūcijās, kas lemj par akadēmiskās un zinātniskās darbības jautājumiem. Studentu pašpārvalde nosaka studējošo ievēlēšanas kārtību Augstskolas koleģiālajās institūcijās.

Atbilstoši BAT senāta nolikumam studentu senatoru skaits ir nedaudz lielāks kā valsts likumdošanā paredzēts – no 28 senatoriem 6 ir studentu pašpārvaldes pārstāvji. Studentiem Senātā ir atliekošā veto

tiesības jautājumos, kas skar studentu intereses, ja par to iestājas visi studentu pašpārvaldes pārstāvji - senatori. Ja veto ir piemērots, Senāts nekavējoties nosaka Saskaņošanas komisiju, kuras sastāvā tiek iekļauti studenti – senatori un attiecīga lēmuma izstrādāšanā iesaistītie senatori. Saskaņošanas komisija izskata jautājumu un izstrādā priekšlikumus līdz nākamajai Senāta sēdei.

Augstskolas akadēmiskā šķīrējtiesa darbojas uz Satversmes sapulcē apstiprināta nolikuma pamata trīs šķīrējtiesnešu sastāvā, kurus ievēlē uz trim gadiem. Divus pārstāvjus no Augstskolas akadēmiskā personāla vidus pēc Augstskolas Valdes ieteikuma, aizklāti balsojot, ievēlē Satversmes sapulce. Studējošo pārstāvi akadēmiskajā šķīrējtiesā ievēlē studējošo pašpārvalde.

Satversmes sapulcē piedalās divdesmit pārstāvji, kurus ievēlē, aizklāti balsojot. Divpadsmit pārstāvjus ievēlē no akadēmiskā personāla, četrus pārstāvjus - no studējošiem, trīs pārstāvjus - no vispārējā personāla un vienu - no Augstskolas Valdes.

Ņemot vērā faktu, ka BAT ir privāta augstskola, kas darbojas ar privātu kapitālu, tad augstskolas viena no īpatnībām ir nepieciešamība saskaņot visas izmaiņas, kuras plānots veikt, ar augstskolas īpašniekiem. Tas, protams, nenozīmē, ka augstskolas pārvaldība ir konservatīva un smagnēja. Augstskola ir vienmēr gatava pieņemt inovatīvus risinājumus ar mērķi uzlabot sniegtās augstākās izglītības kvalitāti, taču šiem risinājumiem ir jābūt labi pamatotiem un argumentētiem.

5. Vai dažādās iestādes vienībās (piem. fakultātēs) vai programmās pastāv (papildus paredzētajam apjomam) ieinteresēto pušu pārstāvība lēmumu pieņemšanā vai padomdevējas struktūras, kurām ir teikšana par ar kvalitāti saistītiem jautājumiem? Ja jā, tad kuras ieinteresētās puses, kādas struktūras, kādi skaitļi / proporcijas kopējā dalībā?

Pamatā ieinteresēto pušu pārstāvībā BAT pastāv vienota pieeja visās iestādes vienībās un tā ir saskaņā ar valstī pastāvošo likumdošanu. Ja atšķirības ir, tad tās ir minimālas. Lielākas atšķirības ieinteresēto pušu iesaistē rodas uz iesaistīto personību motivācijas līdzdarboties pamata.

6. Kādā apmērā ieinteresēto pušu viedoklis (un kuru ieinteresēto pušu) tiek ņemts vērā un kāpēc, īpaši attiecībā uz:

- a. absolventu profiliem, studiju rezultātiem
- b. prasībām eksāmenos, studiju programmas caurskatīšanu
- c. vieglo un uzņēmējdarbības prasmju apgūšanu
- d. iekšējās kvalitātes nodrošināšanas procesiem

Nozīmīgu lomu spēlē augstskolas īpašnieku viedoklis – izmaiņām, kas prasa papildus naudas līdzekļus, jābūt labi argumentētām. Tāpat jāuzsver BAT sadarbība ar darba devējiem, kuru viedoklis tiek sevišķi ņemts vērā. Arī starp studentiem salīdzinoši liela proporcija ir ne tikai nodarbināto studentu kā darba ņēmēju skaits, bet arī studenti, kas paši ikdienā ir profesionālu uzņēmēji.

7. Vai ieinteresēto pušu viedokļi var ietekmēt standarta bakalaura programmu un prasības tajā, par instrumentu izmantojot:

- a. Nodarbinātības prasības personālam (ja un kuras ieinteresētās puses var lemt par darbā pieņemšanas un paaugstināšanas kritērijiem)
- b. Praksi (vai neoficiālie kontakti ar uzņēmumiem ar studentu palīdzību tiek lietoti studiju programmas caurskatīšanai)

c. Speciālās profesionālās pilnveides kursus – vai ar darbu saistīti tālākizglītības un apmācības kursi atšķiras no standarta studiju programmu kursiem (vai atziņas no šādiem kursiem tiek izmantotas, lai uzlabotu "standarta studiju programmas", un prasības tajās)

d. Kontaktus ar uzņēmumiem un citām organizācijām (piemēram, sabiedriskie pētniecības institūti) (vai R & D projekti ar ārējām pētniecības organizācijām un uzņēmumiem ietekmē "standarta studiju programmu"?, vai uzņēmējdarbības / rūpniecības nozares speciālisti kopīgi uzrauga maģistru un doktoru diplomdarbus? Vai tie ir ārējie eksaminētāji?)

e. Ārējo profesionālo organizāciju prasības

Līdzīgi kā citās Latvijas augstskolās studējošo līdzdalība studiju procesa pilnveidošanā galvenokārt īstenojas individuāli (pastāv kārtība individuālu ierosinājumu un sūdzību iesniegšanai un izskatīšanai) caur dalību aptaujās, piedaloties studiju programmu veidošanā, piedaloties augstskolas iekšējās pārvaldības struktūrās vismaz likumā paredzētajā apjomā. Iespēju robežās studentu viedoklis tiek ņemts vērā, taču, kā jau iepriekš minēts, visām izmaiņām, jo sevišķi tām, kurām nepieciešama materiālā bāze (piem. kādas no akadēmisko datu bāzžu abonements ar piekļuvi datu bāzei visiem augstskolas studējošiem un akadēmiskajam personālam), ir jābūt saprātīgām un labi argumentētām.

BAT sadarbojas ar dažādām Latvijas pašvaldībām Rīgā un reģionā. Iesaiste kopīgos projektos veicina studentu interesi par procesiem, kas norisinās reģionos un bagātina viņu pieredzi. Šī un cita veida sadarbība (tajā skaitā BAT ir plašs starptautiskās sadarbības tīkls, gan starp augstskolām, gan citām organizācijām) sniedz savu ieguldījumu studiju rezultātu apgūšanā un akadēmiskā personāla, kā arī studentu mobilitātē.

Tāpat sadarbība izpaužas kā savas nozares profesionāļu, ekspertu un speciālistu ieguldījums studiju programmas nodrošināšanā, gan lasot lekcijas un vadot nodarbības, gan aktualizējot studiju programmas un kursu studiju rezultātus atbilstoši aktuālākajām tendencēm nozarē. Vienlaicīgi augstskola rūpējas, lai papildus profesionālam akadēmiskajam personālam piesaistītu mācību procesam vieslektorus.

BAT ir noslēgti septiņi sadarbības līgumi ar uzņēmumiem, kas nodrošina studiju atlaides studentiem un BAT darbiniekiem. Šāda papildus saikne rada papildus motivāciju uzņēmumiem iesaistīties augstskolas iekšējās kvalitātes nodrošināšanas procesā un pašai BAT censties nodrošināt un uzturēt augstas kvalitātes izglītības sniegšanu.

Papildus minētajam sadarbība ar darba devējiem īstenojas vairākos virzienos: studiju programmas izstrāde un attīstīšana, dalība aptaujās, struktūrās, piem. Padomnieku konventā. Sadarbība pamatā notiek, lai iegūtu labumu dažādās abstrakcijas pakāpēs – piem. novērtējumu studiju programmai un uzklausi darba devēju priekšlikumus programmas pilnveidošanai un tālākai attīstībai – augstākā abstrakcijas pakāpē, taču arī lai uzlabotu programmas rezultātus, iesaistot individuāli – zemākā abstrakcijas pakāpē - piem. studentus praksēs un piesaistītu profesionāli zinošus pasniedzējus.